

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
**ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ**

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Σάββατο 18 Μαρτίου 2023

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

Θέμα Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 116: «Στη διάρκεια της Επανάστασης τον 1821 σημειώθηκαν μετακινήσεις ελληνικών πληθυσμών από διάφορα μέρη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας προς την επαναστατημένη Ελλάδα. Οι ομαδικές αυτές μεταναστεύσεις μπορεί να θεωρηθούν αφετηρία του προσφυγικού ζητήματος. Η Μικρά Ασία, ο ελλαδικός ηπειρωτικός χώρος και τα νησιά του Αιγαίου αποτέλεσαν τους χώρους προέλευσης των μεταναστευτικών ρευμάτων. Τη μικρασιατική μετανάστευση προκάλεσε το κλίμα ανασφάλειας και φόβου που επικράτησε εκεί μετά τις τρομοκρατικές ενέργειες των Τούρκων, που είχαν σκοπό να προλάβουν εξεγέρσεις των Ελλήνων κατοίκων, όσο καιρό διαρκούσε η Επανάσταση στην κυρίως Ελλάδα. Δεν εντάσσονταν όμως οι ενέργειες αυτές σ' ένα γενικότερο σχέδιο εκρίζωσης του ελληνικού στοιχείου, όπως συνέβη κατά την περίοδο 1914-1922. Το προσφυγικό ρεύμα από την ηπειρωτική χώρα και το Αιγαίο ήταν συνέπεια της αποτυχίας του απελευθερωτικού κινήματος στις περιοχές αυτές.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 137: «Οι πρώτοι Έλληνες που πέρασαν μαζικά τα σύνορα τον 20ό αιώνα ήταν κάτοικοι της Ανατολικής Ρωμυλίας, περιοχής της Βουλγαρίας με σημαντικό ελληνικό πληθυσμό. Η αναγκαστική μετανάστευση στην Ελλάδα το 1906 ήταν συνέπεια των βιαιοπραγιών των Βουλγάρων, εξαιτίας του ανταγωνισμού Ελλάδας-Βουλγαρίας για επικράτηση στην υπό οθωμανική κυριαρχία Μακεδονία (Μακεδονικός Αγώνας). Τον ίδιο χρόνο Έλληνες κάτοικοι της Ρουμανίας απελάθηκαν, λόγω της έξαρσης που γνώριζε την ίδια εποχή το Κουτσοβλαχικό ζήτημα, το οποίο επηρέαζε τις σχέσεις Ελλάδας-Ρουμανίας.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 154: «Δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη καθώς:

- ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν τα μουσουλμανικά κτήματα και τα κτήματα των Βουλγάρων μεταναστών (σύμφωνα με τη συνθήκη του Νεϊγύ). Αυτό θα

καθιστούσε τους πρόσφυγες αυτάρκεις σε σύντομο χρονικό διάστημα και θα συντελούσε στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής.

- Θα καλυπτόταν το δημογραφικό κενό που είχε δημιουργηθεί με την αναχώρηση των Μουσουλμάνων και των Βουλγάρων και τις απώλειες που προκάλεσαν οι συνεχείς πόλεμοι (1912-1922). Επιπλέον, έτσι εποίκίζονταν παραμεθόριες περιοχές.»

Θέμα Α2

- 1. Λάθος**
- 2. Σωστό**
- 3. Σωστό**
- 4. Λάθος**
- 5. Λάθος**

Θέμα Β1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 119: «Οι Σουλιώτες πρόσφυγες έφτασαν σε μια περίοδο κατά την οποία το Μεσολόγγι, μετά την εκδίωξη των Τούρκων από τη Δυτική Στερεά, είχε πλέον επιβαρυνθεί υπερβολικά. Οι εγχώριοι δυσφορούσαν έντονα γι' αυτήν τη συνεχή εισροή προσφυγικών πληθυσμών. Για να ανακουφιστεί η πόλη, το Βουλευτικό παραχώρησε στους Σουλιώτες το Ζαπάντι, βορειοδυτικά του Αγρινίου. Οργανωμένες όμως αντιδράσεις των ντόπιων ματαίωσαν τη σχεδιαζόμενη παραχώρηση γης για εγκατάσταση προσφύγων. Παρά την αποτυχία, η απόφαση αυτή αποτελεί την πρώτη ιδέα για αποκατάσταση προσφύγων στα χρόνια του Αγώνα και έφερε στο προσκήνιο το ζήτημα αξιοποίησης των “εθνικών γαιών”, που επρόκειτο να απασχολήσει αργότερα το νεοελληνικό κράτος.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 131: «Για τους Σουλιώτες οι αναβολές δεν είχαν ούτε στην οθωνική περίοδο τέλος. Αποφασίστηκε το 1837 η ίδρυση συνοικισμού τους στο Αντίρριο, η οποία όμως δεν πραγματοποιήθηκε. Σοβαρότερη φαίνεται ότι ήταν η προσπάθεια ίδρυσης ενός συνοικισμού Ηπειρωτών στην Κυλλήνη το 1840. Άλλοι Ηπειρώτες και Σουλιώτες εγκαταστάθηκαν στη Ναύπακτο.»

Θέμα Β2

α. σχολ. βιβλ. σελ. 135: «Το τελευταίο ρεύμα (εσωτερικών) προσφύγων δημιούργησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Την υποχώρηση του ελληνικού στρατού, μετά την κατάληψη της Λάρισας, ακολούθησε και γενική έξοδος του άμαχου πληθυσμού, που έφευγε πανικόβλητος. Η συνθήκη ειρήνης της Κωνσταντινούπολης προέβλεπε ρυθμίσεις στη θεσσαλική συνοριακή γραμμή με μικρές βελτιώσεις υπέρ των Τούρκων. Στα εδάφη αυτά δεν βρίσκονταν κατοικημένες περιοχές, εκτός από ένα χωριό, την Κουτσούφλιανη, το οποίο οι κάτοικοι του εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν νοτιότερα σε ελληνικό έδαφος.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 121: «Τον Ιούνιο του 1824 σήμανε η ώρα της προσφυγιάς και για τους Ψαριανούς. Περίπου 3.600 εγκατέλειψαν το κατεστραμμένο νησί, με προορισμό άλλα νησιά του Αιγαίου. Λίγοι κατέφυγαν στο Ναύπλιο. Στις Κυκλάδες, όπου κυρίως κατευθύνθηκαν, δεν αντιμετωπίστηκαν παντού με τον ίδιο τρόπο. Ευπρόσδεκτοι ήταν στην Τήνο, η κοινότητα της οποίας μερίμνησε άμεσα για τη συντήρησή τους. Από εκεί οι περισσότεροι μετοίκησαν στη γειτονική Σύρο ή επέστρεψαν αργότερα στις εστίες τους. Στην Πάρο και την Άνδρο αντιμετώπισαν προβλήματα με τους ντόπιους. Αντίθετα, οι Σπετσιώτες τούς συμπεριφέρθηκαν ευσπλαχνικά, ξεχνώντας τους παλιούς ανταγωνισμούς των δύο ναυτικών νησιών. Όταν όμως οι Ψαριανοί έδειξαν διάθεση να εγκατασταθούν μόνιμα στις Σπέτσες, οι Σπετσιώτες αντέδρασαν. Έτσι οι Ψαριανοί αναγκάστηκαν να μετοικήσουν και, με κυβερνητική άδεια, να εγκατασταθούν στη Μονεμβασιά.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Θέμα Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 132-133

α. Το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων, που δίχασε την κοινή γνώμη, παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843. Η κύρια κρίση ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο 3 του Συντάγματος που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη. Αφορμή ήταν πρόταση που υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση και η οποία ζητούσε την απομάκρυνση από δημόσιες θέσεις όλων αυτών που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μετά την Επανάσταση, περιορίζοντας τις θέσεις απασχόλησης για τους αγωνιστές και τις οικογένειές τους. Όπως σχολιάζει η Έλλη Σκοπετέα στο πρώτο παράθεμα, η σύγχυση της ιδιότητας του έλληνα πολίτη με τα προσόντα του δημοσίου υπαλλήλου υποδεικνύει το πρακτικό όφελος που είχε η ιδιότητα του έλληνα πολίτη και το οποίο ουσιαστικά ήταν μία θέση στο δημόσιο. Στη συζήτηση που ακολούθησε, άλλοι πληρεξούσιοι απαίτησαν συνταγματική απαγόρευση της κατάληψης δημόσιων θέσεων από τους ετερόχθονες (συνεπώς και την απόλυση όσων ήδη κατείχαν δημόσιες θέσεις), ενώ άλλοι εναντιώθηκαν με οργή σε κάθε συνταγματική ρύθμιση που θα καθιέρωνε διακρίσεις μεταξύ Ελλήνων. Συγκεκριμένα, όπως μας διευκρινίζει και πάλι η Σκοπετέα, το κλειδί των συζητήσεων ήταν η επανάσταση του 1821. Οι ετεροχθονιστές τονίζουν το γεγονός ότι επρόκειτο για επανάσταση όλου του ελληνικού έθνους και όχι μόνο συγκεκριμένων περιοχών, ενώ οι αυτοχθονιστές επιμένοντας στα γεγονότα θεωρούν ότι η επανάσταση αφορούσε μόνο τον

ελλαδικό χώρο, όπου και εκδηλώθηκε, και τους κατοίκους του. Ως εκ τούτου ο Ιωάννης Μακρυγιάννης, πληρεξούσιος Αθηνών και εκπρόσωπος των αυτοχθόνων, στην Εθνοσυνέλευση υποστήριξε τον αποκλεισμό των ετεροχθόνων από τις δημόσιες θέσεις εξηγώντας με τον χαρακτηριστικό του τρόπο ότι οι ετερόχθονες τόσα χρόνια «κάθισαν στο σπίτι μας, έτρωγαν ψωμί και έφεραν άνω κάτω την πατρίδα». Ο Ευστάθιος Σίμος, πληρεξούσιος των Ηπειρωτών και εκπρόσωπος των ετεροχθόνων, υποστήριξε ότι αυτό το μικρό τελικά κράτος που δημιουργήθηκε από το αίμα των αγωνιστών είναι κοινή πατρίδα όλων των Ελλήνων ανεξαιρέτως (παράθεμα Β).

Στην τρίτη φάση της αντιδικίας αυτοχθόνων-ετεροχθόνων το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στο θέμα των όρων εκλογής των βουλευτών. Το πρόβλημα εστιαζόταν στο αν θα έπρεπε να συνεχιστεί η ιδιαίτερη εκπροσώπηση των εγκατεστημένων στην Ελλάδα ομογενών ως ξεχωριστών ομάδων (άποψη των ετεροχθονιστών), ή θα έπρεπε να ενσωματωθούν αυτοί εκλογικά στις επαρχίες που ζούσαν, τερματίζοντας ένα διαχωρισμό του παρελθόντος που δεν είχε νόημα (άποψη των αυτοχθονιστών).

β. Τελικά, το πρόβλημα της ιδιότητας του έλληνα πολίτη δεν λύθηκε με συνταγματική ρύθμιση, αποφασίστηκε όμως να υπάρξει στο μέλλον σχετική νομοθετική πράξη. Το θέμα της στελέχωσης του δημοσίου –τα προσόντα δηλαδή του δημοσίου υπαλλήλου– ρυθμίστηκε με το Β' ψήφισμα, που όριζε ότι δημόσιοι υπάλληλοι μπορεί να είναι: α) οι αυτόχθονες της ελληνικής επικράτειας και όσοι αγωνίσθηκαν σε αυτή μέχρι το τέλος του 1827 ή ήρθαν και εγκαταστάθηκαν κατά την ίδια περίοδο, β) όσοι αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε πολεμικά γεγονότα της Επανάστασης μέχρι το 1829.

Η ρύθμιση που επικράτησε για την τρίτη φάση της αντιδικίας ήταν συμβιβαστική, επιτρέποντας σύμφωνα με το ψήφισμα της 3ης Φεβρουαρίου 1844 στους πρόσφυγες/ ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό (δήμο, πόλη ή επαρχία) με επαρκή πληθυσμό και συγκεκριμένα ίσο με το ήμισυ του ελάχιστου αριθμού πολιτών που απαιτείται για την εκλογή ενός βουλευτή, όπως ορίζει ο εκλογικός νόμος (παράθεμα Γ).

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 148

α. Το πρώτο διάστημα κατά την άφιξη των προσφύγων μετά τη μικρασιατική καταστροφή το κράτος αντιμετώπισε με τα μέσα που διέθετε τις πρώτες στοιχειώδεις και πιεστικές ανάγκες τους: διατροφή, προσωρινή στέγαση, ιατρική περίθαλψη. Κινητοποιήθηκαν επίσης ιδιώτες, ατομικά ή οργανωμένα. Αποφασιστική, ιδιαίτερα για την ιατρική περίθαλψη και την παροχή φαρμάκων, υπήρξε η δραστηριοποίηση στην Ελλάδα ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων,

όπως ο Ερυθρός Σταυρός ο οποίος σίτισε τουλάχιστον μισό εκατομμύριο πρόσφυγες για ένα εξάμηνο, η Near East Relief, το ίδρυμα Save The Children Fund και η All British Appeal, σύμφωνα με το παράθεμα Β. Αλλά και η συμβολή των ελληνικών οργανώσεων, των δήμων και των κοινοτήτων ήταν σημαντική τόσο σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη όσο και σε επαρχιακές πόλεις. Διενεργήθηκαν έρανοι, οργανώθηκαν πρόχειρα συσσίτια και έγινε προσπάθεια για καθημερινή διανομή ψωμιού, παροχή ρουχισμού και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης. Η μαρτυρία της Άννας Καραμπέτσου στο παράθεμα Α είναι ενδεικτική της προσπάθειας των ιδιωτών να βοηθήσουν τους πρόσφυγες. Η ίδια αφηγείται τις δυσκολίες της οικογένειάς της, που έφτασε αρχικά στη Θεσσαλονίκη και στη συνέχεια κατευθύνθηκαν στον Πειραιά και από εκεί στον Πόρο, και τις άθλιες συνθήκες διαβίωσής τους, να κοιμούνται στα μάρμαρα της εκκλησίας και να μην έχουν ούτε να φάνε ούτε να σκεπαστούν. Οι ντόπιοι τους έδιναν ρούχα, κουβέρτες, ενώ οργανώθηκαν και συσσίτια. Είναι πολύ λογικό οι μολυσματικές ασθένειες να γνωρίσουν μεγάλη έξαρση, όπως σχολιάζει το παράθεμα Β, αλλά και αξιοθαύμαστη η προσπάθεια των υγειονομικών υπηρεσιών να τις αναχαιτίσουν σε σύντομο διάστημα.

β. Με την άφιξη των προσφύγων, το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως, που ενισχύθηκε με έκτακτο προσωπικό. Στη συνέχεια το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1922) ανήγειρε ξύλινα παραπήγματα για τη στέγαση των προσφύγων. Πλήθος ξεπρόβαλαν οι αυτοσχέδιες κατασκευές που χρησίμευαν ως προσωρινά καταλύματα (καλύβες, παράγκες, σκηνές) γύρω από τις πόλεις, σε πλατείες ή στα κενά οικοπέδα των πόλεων. Δεν έμεινε χώρος στεγασμένος που να μη χρησιμοποιήθηκε: σχολεία, εκκλησίες και τζαμιά, στρατώνες, θέατρα, δημόσια κτίρια, αποθήκες, υπόγεια, όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα Β, προσθέτοντας ότι ακόμα και δύο χρόνια μετά από την άφιξη των προσφύγων στους σιδηροδρομικούς σταθμούς υπάρχουν αντίσκηνα με πρόσφυγες, ενώ το 1926 πολλοί πρόσφυγες δεν έχουν ακόμα βρει μόνιμη κατοικία και κοιμούνται σε αντίσκηνα. Επιτάχθηκαν τα άδεια σπίτια σε όλη την Επικράτεια. Καταλήφθηκαν ακόμη και κατοικούμενοι χώροι, οι ένοικοι των οποίων μοιράστηκαν την κατοικία τους με τους πρόσφυγες, όπως επιβεβαιώνει και το παράθεμα Β. Αλλά και η μαρτυρία της Άννας Καραμπέτσου αναφέρεται στα άδεια σπίτια στον Πόρο όπου φιλοξενούσαν έξι με επτά οικογένειες.